

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 63/2019-36

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 21. mája 2019 v senáte zloženom z predsedníčky Jany Baricovej a zo sudcov Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a Mojmíra Mamojku prerokoval ústavnú sťažnosť obchodnej spoločnosti UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a. s., Želetavská 1525/1, Praha, Česká republika, IČO 64948242, organizačnej zložky UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a. s., pobočky zahraničnej banky, Šancová 1/A, Bratislava, IČO 47251336, právne zastúpenej advokátskou kanceláriou ALTER IURIS, s. r. o., Tolstého 9, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Pavol Vaš, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Bratislava II č. k. 58 Csp 51/2018-103 z 27. septembra 2018 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo obchodnej spoločnosti UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a. s., na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv

a základných slobôd uznesením Okresného súdu Bratislava II č. k. 58 Csp 51/2018-103 z 27. septembra 2018 porušené boli.

2. Uznesenie Okresného súdu Bratislava II č. k. 58 Csp 51/2018-103 z 27. septembra 2018 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. Okresný súd Bratislava II je povinný uhradiť obchodnej spoločnosti UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a. s., trovy konania v sume 390,50 € (slovom tristodeväťdesiat eur a päťdesiat centov) do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu na účet jej právneho zástupcu advokátskej kancelárie ALTER IURIS, s. r. o., Tolstého 9, Bratislava.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. januára 2018 doručená ústavná sťažnosť obchodnej spoločnosti UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a. s., Želetavská 1525/1, Praha, Česká republika, IČO 64948242, organizačnej zložky UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a. s., pobočky zahraničnej banky, Šancová 1/A, Bratislava, IČO 47251336 (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpenej advokátskou kanceláriou ALTER IURIS, s. r. o., ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Bratislava II (ďalej aj „okresný súd“) č. k. 58 Csp 51/2018-103 z 27. septembra 2018 (ďalej len „napadnuté uznesenie okresného súdu“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ podal 19. decembra 2017 na Okresnom súde Banská Bystrica návrh na začatie konania v upomínacom konaní podľa zákona č. 307/2016 Z. z. o upomínacom konaní a o doplnení niektorých zákonov

(ďalej len „zákon o upomínacom konaní“) proti dlžníkovi. Uvedené konanie bolo na Okresnom súde Banská Bystrica vedené pod sp. zn. 24 Up 7/2018. Sťažovateľ bol po podaní návrhu na začatie konania vyzvaný na zaplatenie súdneho poplatku vo výške 351,50 €, teda v súlade s § 11c zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“), ktorý uhradil. Vzhľadom na skutočnosť, že platobný rozkaz nebolo možné dlžníkovi doručiť do vlastných rúk, bol sťažovateľ vyzvaný Okresným súdom Banská Bystrica v súlade s § 10 ods. 1 zákona o upomínacom konaní na navrhnutie pokračovania v konaní na súde príslušnom na prejednanie veci podľa zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Civilný sporový poriadok“), a to v lehote 15 dní od doručenia výzvy Okresného súdu Banská Bystrica. Na základe tejto výzvy sťažovateľ podal návrh na pokračovanie v konaní na súde príslušnom na prejednanie veci podľa Civilného sporového poriadku, ktorým bol Okresný súd Bratislava II. Okresný súd Banská Bystrica upovedomením z 24. apríla 2018 oznámil sťažovateľovi postúpenie predmetnej veci Okresnému súdu Bratislava II, ktorý výzvou z 15. júna 2018 pod hrozbou zastavenia súdneho konania vyzval sťažovateľa na doplatenie súdneho poplatku vo výške 281,50 €. Na predmetnú výzvu reagoval sťažovateľ návrhom na zrušenie výzvy z 15. júna 2018, pretože zastával názor, že doplatok súdneho poplatku bol vyrubený v rozpore so zákonom. Následne okresný súd obsadený vyšším súdnym úradníkom konanie zastavil uznesením č. k. 58 Csp 51/2018-85 z 24. júla 2018 z dôvodu, že si sťažovateľ nesplnil poplatkovú povinnosť. Proti predmetnému rozhodnutiu podal sťažovateľ sťažnosť, o ktorej rozhodol okresný súd obsadený sudcom napadnutým uznesením tak, že ju zamietol.

3. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti uvádza, že súdny poplatok v zmysle § 11c ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch sa vyrubuje len v prípade podania návrhu na vydanie platobného rozkazu v upomínacom konaní, avšak zo žiadneho zákonného ustanovenia nevyplýva, že sa týka len konania pred upomínacím súdom, a to ani na základe využitia gramatického a logického výkladu.

4. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti poukazuje na to, že na okresnom súde nedošlo k podaniu novej žaloby alebo návrhu, ale ide len o pokračovanie v konaní v zmysle § 10 ods. 1 zákona o upomínacom konaní. V zmysle § 5 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch nie je uvedená ako vznik poplatkovej povinnosti skutočnosť pokračovania v konaní na súde príslušnom na prejednanie veci podľa Civilného sporového poriadku v zmysle § 10 ods. 1 zákona o upomínacom konaní. Možnosť doplatenia súdneho poplatku upravuje zákon o súdnych poplatkoch v § 7 ods. 7, a to len v prípade rozšírenia poplatkového úkonu, čo nie je uvedený prípad. K zmene rozhodnutia o poplatkovej povinnosti môže dôjsť v zmysle § 12 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch len v prípade, ak súd vydá nesprávne rozhodnutie o poplatkovej povinnosti, čo taktiež nie je uvedený prípad. Ďalšie ustanovenia, ktorými by bol súd oprávnený žalobcu vyzvať na doplatenie súdneho poplatku, zákon o súdnych poplatkoch neobsahuje.

5. Sťažovateľ preto dospel k záveru, že ak neexistuje zákonné ustanovenie, na základe ktorého by bol okresný súd oprávnený vyzvať žalobcu (sťažovateľa) na doplatenie súdneho poplatku, nemal oprávnenie tak urobiť, a teda neexistoval ani dôvod na zastavenie konania. Okresný súd vyrubenie poplatku súdneho poplatku podľa napadnutého uznesenia vyvodil z princípov Civilného sporového poriadku. Sťažovateľ zastáva názor, že poplatková povinnosť vzniká iba v prípade, ak je poplatok za úkon výslovne ustanovený v zákone o súdnych poplatkoch, resp. v sadzobníku súdnych poplatkov, ktorý tvorí prílohu zákona o súdnych poplatkoch. Pokiaľ nie je stanovená sadzba súdneho poplatku za určitý úkon v sadzobníku, teda pokiaľ určitý úkon nie je ako poplatkový úkon uvedený v sadzobníku, v rámci tohto úkonu nevzniká ani poplatková povinnosť. Ak teda okresný súd predmetné konanie zastavil, konal v rozpore s ústavou a zákonom o súdnych poplatkoch, čo v konečnom dôsledku znamenalo pre sťažovateľa odňatie možnosti konať pred súdom.

6. Okrem skutočnosti, že vyrubenie poplatku súdneho poplatku je v rozpore so zákonom o súdnych poplatkoch, zastavenie konania pre nezaplatenie súdneho poplatku taktiež neprichádza do úvahy z dôvodu v zmysle § 10 ods. 2 písm. a) zákona o súdnych poplatkoch, pretože vo veci samej sa už konalo, a to vydaním platobného rozkazu

Okresným súdom Banská Bystrica sp. zn. 24 Up 7/2018 z 9. januára 2018, ktorý ale nebolo možné dlžníkovi ako žalovanému doručiť do vlastných rúk.

7. Podľa sťažovateľa ak okresný súd v napadnutom uznesení zamietol jeho sťažnosť s tým, že sťažovateľ bol povinný po postúpení veci z upomínacieho konania doplatiť súdny poplatok za návrh na začatie konania, porušil tým jeho základné právo na prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jeho právo na spravodlivé súdne konanie v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru.

8. Na základe uvedeného sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„1. Uznesením Okresného súdu Bratislava II, č. k. 58Csp/51/2018-103, zo dňa 27.09.2018 bolo porušené základné právo Sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, spočívajúce v práve na súdnu ochranu na nezávislom a nestrannom súde a základné právo sťažovateľa podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, spočívajúce v práve na spravodlivé súdne konanie.

2. Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje uznesenie Okresného súdu Bratislava II, č. k. 58Csp/51/2018-103, zo dňa 27.09.2018 a vec vracia Okresnému súdu Bratislava II na ďalšie konanie.

3. Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva Sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 390,50,-Eur, ktorú je povinný uhradiť Okresný súd Bratislava II do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu na účet právneho zástupcu Sťažovateľa ALTER IURIS, s. r. o.“

9. Ústavný súd ústavnú sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 63/2019-22 zo 7. februára 2019 ju v časti namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu podľa § 25 ods. 1 a 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (zákona účinného do 28. februára 2019, pozn.) prijal na ďalšie konanie.

10. Dňa 1. marca 2019 nadobudol účinnosť zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v čl. I § 1 až § 13 a § 16 až § 28 a § 32 až § 248 a § 250 a § 251. V zmysle § 246 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde sa tento zákon použije aj na konania začaté do 28. februára 2019, pričom právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, zostávajú zachované.

11. Uznesenie č. k IV. ÚS 63/2019-22 zo 7. februára 2019 bolo prijaté senátom ústavného súdu v zložení sudkyňa Ľudmila Gajdošíková (predsedníčka senátu), sudca Miroslav Duriš (sudca spravodajca) a sudca Ladislav Orosz. Vzhľadom na skutočnosť, že sudkyňi Ľudmile Gajdošíkovej a sudcovi Ladislavovi Oroszovi skončilo 16. februára 2019 funkčné obdobie, tento nález bol v súlade s čl. II bodom 3 písm. a) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 schváleného na zasadnutí pléna ústavného súdu konanom 25. apríla 2019 prijatý senátom ústavného súdu v zložení sudkyňa Jana Baricová (predsedníčka senátu), sudca Miroslav Duriš (sudca spravodajca) a sudca Mojmir Mamojka.

12. Ústavný súd 12. februára 2019 vyzval okresný súd, aby sa vyjadril k ústavnej sťažnosti a k možnému upusteniu od ústneho pojednávania vo veci. V podaní doručenom ústavnému súde 15. marca 2019 predsedníčka okresného súdu uviedla, že napadnuté uznesenie okresného súdu je odôvodnené a jej ako predsedníčke okresného súdu neprináleží vyjadrovať sa k rozhodovacej činnosti zákonného sudcu. V predmetnom vyjadrení predsedníčka okresného súdu zároveň uviedla, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.

13. Ústavný súd zaslal sťažovateľovi predmetné vyjadrenie okresného súdu a vyzval ho, aby k nemu zaujal stanovisko, ak to bude považovať za potrebné. Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu podaním doručeným ústavnému súde 29. marca 2019 uviedol, že okresný súd sa žiadnym relevantným spôsobom nevyjadril k meritu veci, a zároveň súhlasil s upustením od ústneho pojednávania v predmetnom konaní.

14. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

15. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Podľa čl. 127 ods. 2 prvej vety ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

16. Podľa čl. 131 ods. 2 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach podľa čl. 127 ústavy v trojčlenných senátoch. Senát sa uznáva nadpolovičnou väčšinou svojich členov.

17. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Do 28. februára 2019 upravoval konanie pred ústavným súdom zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov.

Dňa 1. marca 2019 nadobudol účinnosť zákon o ústavnom súde v čl. I § 1 až § 13 a § 16 až § 28 a § 32 až § 248 a § 250 a § 251.

18. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

19. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

20. Podľa § 2 ods. 1 písm. a) zákona o súdnych poplatkoch poplatníkom je navrhovateľ poplatkového úkonu, ak je podľa sadzobníka ustanovený poplatok z návrhu.

21. Podľa § 5 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch poplatková povinnosť vzniká:

a) podaním žaloby, návrhu, odvolania, žaloby na obnovu konania, dovolania, kasačnej sťažnosti alebo žiadosti na vykonanie poplatkového úkonu, ak je poplatníkom žalobca alebo navrhovateľ, odvolateľ, ten, kto podal žalobu na obnovu konania, dovolateľ a ten, kto podal kasačnú sťažnosť,

b) spísaním podania do zápisnice pred súdom,

c) vydaním rozhodnutia o dedičstve,

d) speňažením majetku podliehajúceho konkurzu, ak ide o poplatok za konkurzné konanie podľa osobitného predpisu,

e) podaním námietky zaujatosti v konkurznom konaní alebo reštrukturalizačnom konaní podľa osobitného predpisu; pokiaľ sa vec nepredložila nadriadenému súdu, poplatok nie je možné voči poplatníkovi vymáhať,

f) podaním námietky zaujatosti podľa osobitného predpisu,

g) v ostatných prípadoch nadobudnutím právoplatnosti rozhodnutia súdu, ktorým sa povinnosť zaplatiť poplatok uložila v súvislosti s rozhodnutím vo veci samej.

22. Podľa § 6 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch sadzba poplatku je uvedená v sadzobníku percentom zo základu poplatku (ďalej len „percentná sadzba“) alebo pevnou sumou. Ak tento zákon neustanovuje inak, je poplatok za odvolanie päť eur a poplatok za dovolanie 10 eur.

23. Podľa § 7 ods. 7 zákona o súdnych poplatkoch ak sa po podaní návrhu rozšíri predmet poplatkového úkonu, poplatok sa doplatí. V odvolacom konaní sa poplatok doplatí

len vtedy, keď sa zvýši cena predmetu poplatkového úkonu na návrh. Ak sa po podaní návrhu obmedzí predmet poplatkového úkonu pred prvým pojednávaním, vráti sa zodpovedajúca časť poplatku.

24. Podľa § 11c ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch súdny poplatok splatný podaním návrhu na vydanie platobného rozkazu v upomínacom konaní je 50 % z percentnej sadzby ustanovenej v sadzobníku; ustanovenia § 6 ods. 3 a 5 sa nepoužijú.

25. Podľa § 10 ods. 2 písm. a) zákona o súdnych poplatkoch pre nezaplatenie poplatku súd podľa § 9 konanie nezastaví, ak už začal konať vo veci samej.

26. Podľa položky č. 1 písm. a) sadzobníka súdnych poplatkov, ktorý je prílohou zákona o súdnych poplatkoch, súdny poplatok zo žaloby alebo z návrhu na začatie konania, ak nie je ustanovená osobitná sadzba, je 6 % z ceny predmetu konania, najmenej vo výške 16,50 € a najviac vo výške 16 596,50 €, alebo z hodnoty predmetu sporu v obchodných veciach najviac vo výške 33 193,50 €.

III.

27. Sťažovateľ v zásade namieta, že neexistuje zákonné ustanovenie, na základe ktorého mu mohol okresný súd dorubiť súdny poplatok po postúpení veci z upomínacieho konania. Tým, že po nezaplatení takto dorubeného súdneho poplatku okresný súd zastavil súdne konanie o žalobe sťažovateľa, neprípustným spôsobom obmedzil jeho prístup k súdu, čím malo byť porušené jeho základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Sťažovateľ tiež tvrdí, že ak už vo veci konal Okresný súd Banská Bystrica vydaním platobného rozkazu, okresný súd po tom, čo mu bola postúpená predmetná vec, nebol oprávnený konanie zastaviť aj vzhľadom na znenie § 10 ods. 2 písm. a) zákona o súdnych poplatkoch.

28. Ústavný súd pri svojom rozhodovaní, vychádzajúc z písomných podaní účastníkov a predloženého spisu okresného súdu sp. zn. 58 Csp 51/2018, preskúmal sťažovateľove námietky a zistil, že jeho ústavná sťažnosť je dôvodná.

29. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už uviedol, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

30. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci. Všeobecný súd musí vykladať a používať ustanovenia na vec sa vzťahujúcich zákonných predpisov v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno toto ani iné základné práva obmedziť spôsobom zasahujúcim do ich podstaty a zmyslu.

31. Ak súd alebo iný orgán koná vo veci uplatnenia práva osoby určenej v čl. 46 ods. 1 ústavy inak ako v rozsahu a spôsobom predpísaným zákonom, porušuje ústavou zaručené právo na súdnu alebo inú právnu ochranu. Právo na súdnu a inú právnu ochranu poskytuje ústava každému právu, ktoré je v právnom poriadku Slovenskej republiky upravené a ktorého sa zákonom ustanoveným postupom možno domáhať na súdnom alebo inom orgáne Slovenskej republiky. Obsah práva na súdnu a inú právnu ochranu nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Jeho obsahom je i zákonom upravené relevantné konanie súdov

a iných orgánov. Každé konanie súdu alebo iného orgánu, ktoré je v rozpore so zákonom, je porušením ústavou zaručeného práva na súdnu alebo inú právnu ochranu (I. ÚS 26/94).

32. Súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo na prístup k súdu. Slovenská republika, ako aj všetky jej orgány verejnej moci majú pozitívny záväzok aktívnym spôsobom zabezpečiť, aby práva a slobody garantované jej právnym poriadkom neboli oprávneným subjektom pod jej jurisdikciou len formálne garantované, ale aby tieto práva a slobody boli „prakticky a efektívne“ dosiahnuteľné. Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy patrí aj ochrana, ktorá sa strane súdneho konania poskytuje v konaní o opravných prostriedkoch. Ak účastník konania splní predpoklady vyžadované zákonom pre poskytnutie ochrany v opravnom konaní, všeobecný súd mu túto ochranu musí poskytnúť (napr. II. ÚS 78/05, II. ÚS 249/05).

33. Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie postup súdu, ktorým znemožnil strane konania realizáciu tých procesných práv, ktoré mu procesný právny predpis dáva (napr. právo zúčastniť sa pojednávania, robiť prednesy, navrhovať dôkazy a pod.). K odňatiu možnosti konať pred súdom môže dôjsť nielen činnosťou súdu, ktorá rozhodnutiu predchádza, ale aj samotným rozhodnutím. Takýmto rozhodnutím môže byť aj uznesenie o zastavení konania pre nedostatok procesnej podmienky, ak záver súdu o tejto otázke nie je správny a konanie v skutočnosti nedostatkom podmienky konania netrpí [pozri aj rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Cdo 61/03 z 23. júla 2003].

34. Právo na prístup k súdu, hoci nie je absolútne, musí byť efektívne a nesmie byť obmedzované či redukované spôsobom porušujúcim jeho samotnú podstatu, lebo zaujíma v každej demokratickej spoločnosti jedno z najvýznamnejších miest (porov. Delcourt v. Belgicko, 1970, Airey v. Írsko, 1979, Kreuz. V. Poľsko, 2001 či Kozłowski v. Poľsko, 2007 atď.).

35. Z postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutie všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, pričom skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom preskúmania vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, m. m. I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

36. Okresný súd v odôvodnení napadnutého uznesenia (bod 20 napadnutého uznesenia) uviedol: *„Je faktom, že zákon o súdnych poplatkoch neupravuje postup príslušného súdu po skončení upomínacieho konania a výslovne neukladá súdu povinnosť dovyrubiť súdny poplatok za žalobu. Túto povinnosť je však možné odvodiť z princípov Civilného sporového poriadku (ktoré sa môžu aplikovať v zmysle § 14 ods. zákona o súdnych poplatkoch aj na postup pri vyrubovaní súdnych poplatkov) v spojení s ust. § 2 ods. 1 písm. a) a § 5 ods. 1 písm. a) zákona o súdnych poplatkoch, ktoré ustanovenia riešia vznik poplatkovej povinnosti podaním žaloby, návrhu. Účelom súdnych poplatkov je pokryť náklady súdneho konania. Súdny poplatok zaplatený v upomínacom konaní, ktorý je len typom skráteného konania, náklady v konaní podľa Civilného sporového poriadku nepokryje. Preto je pre rozumné usporiadanie procesných vzťahov nutné na vec postúpenú z upomínacieho súdu hľadiť ako na novú vec - novú žalobu a súdny poplatok podľa § 5 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch do výšky podľa sadzby stanovenej v sadzobníku súdnych poplatkov pre podanie žaloby.“*

37. Z už uvedeného bodu je zrejmé, že aj samotný okresný súd v napadnutom uznesení konštatuje, že v danom prípade absentuje konkrétne zákonné ustanovenie, ktoré by mu umožňovalo dorubiť súdny poplatok po postúpení veci z upomínacieho konania. Tento nedostatok okresný súd prekonáva všeobecným a neurčitým odvolaním sa na princípy Civilného sporového poriadku. Okresný súd *de facto* po tom, čo v upomínacom konaní bol súdny poplatok zaplatený a v konaní sa riadne postupovalo, dodatočne vyvodil poplatkovú povinnosť zo základných princípov Civilného sporového poriadku, a to bez toho, aby bola

stanovená akýmkoľvek právnym predpisom. Po tom, čo sťažovateľ nezaplatil tento dodatočne vyrubený súdny poplatok, bolo konanie o jeho žalobe zastavené.

38. Ústavný súd podotýka, že okresný súd v rámci už uvedeného posudzovania opomenul prihliadnúť na čl. 59 ods. 2 ústavy, podľa ktorého dane a poplatky možno ukladať zákonom alebo na základe zákona. Ústavný súd s ohľadom na tento článok ústavy konštatuje, že ak zákon o súdnych poplatkoch ukladá poplatkové povinnosti, tieto musia byť stanovené jasne a jednoznačne. Pokiaľ tomu tak nie je, zodpovedá ústavne konformnému výkladu zákona o súdnych poplatkoch záver rešpektujúci zásadu „v pochybnostiach v prospech poplatníka“. Rovnaký záver vyplýva aj z rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 39/2007, podľa ktorého za súdne konania, ktoré nie sú uvedené v prílohe zákona o súdnych poplatkoch (sadzobníku súdnych poplatkov) sa súdne poplatky nevyberajú; v takomto prípade poplatková povinnosť nevzniká a analogické určenie výšky súdneho poplatku neprichádza do úvahy (rozsudok uverejnený v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako R 7/2008). Sadzobník súdnych poplatkov možno v zmysle uvedeného rozhodnutia najvyššieho súdu chápať ako medzerovitý, keďže zrejme existujú konania, ktoré v ňom uvedené nie sú. Takéto by potom nemali byť spoplatnené vôbec, keďže analógia je neprípustná, za predpokladu, že ich nemožno spoplatniť ani ústavne konformným výkladom osobitných položiek sadzobníka súdnych poplatkov. Poplatníka nemožnorobiť zodpovedným za nedôslednosť zákonodarcu, ktorý hoci možno z pochopiteľných, avšak stále nedostatočných dôvodov neuviedol v sadzobníku súdnych poplatkov všetky konania, ktoré (možno) chcel spoplatniť (KERECMAN, P. Zákon o súdnych poplatkoch a analógia. In: *Justičná revue*. 2009, roč. 61, č. 3, s. 341 – 355.). Ak teda zákon o súdnych poplatkoch neukladá povinnosť vyrubiť, resp. dorubiť súdny poplatok po postúpení veci z upomínacieho konania, okresný súd v takomto prípade nemal právomoc postupovať spôsobom, ktorý v konečnom dôsledku viedol k vydaniu napadnutého uznesenia.

39. Ak by aj súdny poplatok zaplatený v upomínacom konaní náklady v konaní podľa Civilného sporového poriadku nepokryl, ako tvrdil v napadnutom uznesení okresný súd, úlohou okresného súdu pri posudzovaní procesnej podmienky (konkrétne, či bol

v konaní zaplatený súdny poplatok) nie je hodnotiť, do akej miery pokryje súdny poplatok v konkrétnej výške náklady predmetného súdneho konania. Takéto úvahy sú výsadou zákonodarcu pri stanovovaní sadzieb a limitov súdnych poplatkov prostredníctvom zákona.

40. Aj keď okresný súd v napadnutom uznesení neuviedol konkrétny princíp Civilného sporového poriadku, z ktorého odvodil povinnosť dorubiť súdny poplatok, vzhľadom na obsah týchto princípov možno usudzovať, že vychádzal z čl. 4 základných princípov Civilného sporového poriadku. Predmetný článok upravuje použitie analógie a v prípade, ak súd nemá k dispozícii žiadne vhodné zákonné ustanovenie, oprávňuje súd prejednať a rozhodnúť vec podľa normy, ktorú by zvolil, ak by bol sám zákonodarcom, zohľadňujúc stav a poznatky právnej vedy a ustálenú rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít. Žiaľ, okresný súd v danom prípade ignoroval aj právnu teóriu, aj judikatúru najvyššieho súdu (ako vyplýva z bodu 38). Zároveň okresný súd opomenul prihliadnúť na skutočnosť, že podľa dôvodovej správy je čl. 4 základných princípov Civilného sporového poriadku iba osobitným vyjadrením zákazu odopretia spravodlivosti, teda že sudca nemôže spor neprejednať a nerozhodnúť, ak chýba výslovná právna úprava prejednávanej právnej veci. Nedorubenie súdneho poplatku po postúpení veci miestne príslušnému okresnému súdu z upomínacieho konania ale celkom zjavne nemožno posúdiť ako prípad odopretia spravodlivosti. Ústavný súd preto konštatuje, že ak okresný súd aplikoval v predmetnej veci základné princípy Civilného sporového poriadku (čl. 4, pozn.), aplikoval ich jednak nesprávnym spôsobom a zároveň ich aplikoval v prípade, v ktorom ich aplikácia nemala žiadne opodstatnenie. Aj samotné ustanovenia zákona o súdnych poplatkoch [§ 2 ods. 1 písm. a) a § 5 ods. 1 písm. a)], o ktoré sa okresný súd sekundárne oprel v napadnutom uznesení, nemajú žiadnu relevanciu pre závery okresného súdu v napadnutom uznesení, na čo trefne poukázal aj sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti (bližšie bod 4).

41. Nesprávna aplikácia právnych predpisov zo strany okresného súdu viedla v predmetnom prípade k vydaniu súdneho rozhodnutia, ktorým bolo v konečnom dôsledku zastavené konanie o žalobnom návrhu sťažovateľa. Takýmto zastavením konania bol obmedzený prístup sťažovateľa k súdu, pretože k nemu došlo na základe dorubenia súdneho

poplatku za návrh vo veci samej bez akejkol'vek opory v právnom predpise. Ústavný súd je toho názoru, že toto obmedzenie prístupu sťažovateľa k súdu predstavuje v tomto prípade porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

IV.

42. V zmysle čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

43. V zmysle § 133 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, v náleze uvedie, ktoré základné práva a slobody boli porušené, ktoré ustanovenia ústavy, ústavného zákona alebo medzinárodnej zmluvy boli porušené a akým právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené základné práva a slobody. Ústavný súd zruší rozhodnutie alebo opatrenie, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa.

44. Podľa § 133 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

45. Podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd zruší právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

46. V zmysle § 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde ten, kto vo veci vydal rozhodnutie je viazaný rozhodnutím ústavného súdu podľa § 133 ods. 3 písm. b); toto rozhodnutie ústavného súdu je vykonateľné doručením.

47. Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že napadnutým uznesením okresného súdu bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bolo potrebné zároveň v zmysle čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodnúť o jeho zrušení a v záujme efektívnej ochrany práv sťažovateľa aj o vrátení veci v zmysle § 133 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde okresnému súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie (bod 2 výroku nálezu).

48. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

49. Sťažovateľ požadoval náhradu trov právneho zastúpenia, ktorých výšku vyčíslil iba ku dňu podania ústavnej sťažnosti (vo výške 390,50 €).

50. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z príslušných ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2018 je suma 153,50 € a hodnota režijného paušálu je suma 9,21 €.

51. Trovy právneho zastúpenia pozostávajú z dvoch úkonov právnej služby v roku 2018 (prevzatie zastupovania vrátane prvej porady s klientom, podanie ústavnej sťažnosti). Spolu s daňou z pridanej hodnoty vo výške 20 % ide o sumu 390,50 €, ktorú je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (bod 3 výroku nálezu).

52. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. mája 2019